

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణాంతర్గతస్య ఆయోధ్యకొండస్య

సప్తవింశతీతీర్థక పారాయణశీర్షిక

ఇరవై ఏడవ రోజు పారాయణ - 16.11.2021

స	త్యే	న	లో	కాన్	జ	య	తి	దీ	నాన్	దా	నే	న	రా	ఘ	వః
7	1	0	3	1	8	1	6	8	0	8	0	0	2	4	4

గు	రూన్	ఘ	శ్రూ	ష	యా	వీ	రో	ధ	ను	షా	యు	ధి	శా	త్ర	వాన్
3	2	5	2	6	1	4	2	9	0	6	1	9	5	2	4

వాన్ - 4 + 5

పారాయణం చేయవలసిన సర్గలు : 09

సర్గల వరుస సంఖ్య

111 - 119 సర్గలు

పారాయణ శ్లోకాల సంఖ్య

32 + 31 + 25 + 31 + 27 + 26 + 27 + 54 + 21

274 శ్లోకాలు

అథ సంకల్పః

శ్రీమదఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీపద్మావతీజానేః, శ్రీవేంకటేశ్వర పరబ్రహ్మణః, రూపాంతరభూతస్య, శ్రీరామచంద్రప్రభోః, అనుగ్రహేణ, అస్మిన్, సర్వజగదుపద్రవకాలే, ప్రపంచశాంత్యర్థమ్, అతి శీఘ్రమేవ, విషూచికా క్రిమేః, వినాశనాథం, సర్వప్రపంచస్య, విశిష్య, భారతదేశస్య, ఉత్తరోత్తర, శుభసంపత్సృద్ధ్యర్థం, సర్వేషామ్, ఆస్తికమహాజనానాం, సకుటుంబానాం, ఆయురారోగ్యైశ్వర్య, సద్బుద్ధీత్యాది, సర్వశుభఫలప్రాప్త్యర్థం, సర్వవిధ సుస్థిరతా సిద్ధ్యర్థం, విద్యావిత్తవాణిజ్య, దేశరక్షణాది రంగేషు, సర్వతోముఖాభివృద్ధి ద్వారా, శ్రీరామరాజ్యస్య, పునర్వ్యవస్థాపనార్థం, వైదికధర్మాభిధానస్య, సనాతన ఆర్షధర్మస్య, సర్వోన్నతిసిద్ధ్యర్థం, తద్ధర్మప్రతికూలతా పరిహారార్థం, వైరిక్షయార్థం, గోసంరక్షణార్థం చ, విశేషతః, ఏతాద్భుత, జగత్కళ్యాణకర, కార్యక్రమనిర్వహణశీలస్య, శ్రీమత్ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానస్య, సర్వతోముఖాభి-వృద్ధ్యర్థం, హనుమత్ సీతాలక్ష్మణ, భరతశత్రుఘ్న, పరివారసమేత, శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణః, ప్రీత్యర్థం చ, అక్షరలక్షాత్మక, సీతాలక్ష్మణహనుమత్సమేత, శ్రీరామమూలమంత్రానుష్ఠాన, తర్పణ, హోమపూర్వకం

సత్యేన లోకాన్ జయతి, దీనాన్ దానేన రాఘవః ।

గురూన్ శుశ్రూషయా వీరః, ధనుషా యుధి శాత్రవాన్ ॥

ఇత్యేతన్మంత్రాంతర్గత, కటపయాది, సంఖ్యాశాస్త్రానుసారం, శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణాంతర్గత, అయోధ్యాకాండసారాయణం, ఆచార్యముఖేన, అన్యోన్యసాహాయ్యేన, లోకకళ్యాణార్థం, కరిష్యామహే.

***

శ్రీ రెమిఫ్రార్థిన

రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే ।
రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః ॥ 1 ॥

శ్రీ ఆంజనేయ ఫ్రార్థిన

గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసం ।
రామాయణమహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్ ॥ 2 ॥

శ్రీ వాల్మీకి ఫ్రార్థిన

కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ ।
ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ ॥ 3 ॥

శ్రీరెమిచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

***

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకాదశోత్తరశతతమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

వసిష్ఠస్తు తదా రామమ్ ఉక్త్వా రాజపురోహితః ।

అబ్రవీద్ధర్మసంయుక్తం పునరేవాపరం వచః ॥ 111.1 ॥ (2 సార్లు)

పురుషస్యేహ జాతస్య భవంతి గురవస్త్రయః ।

ఆచార్యశ్చైవ కాకుత్స్థ పితా మాతా చ రాఘవ ॥ 111.2 ॥

పితా హ్యేనం జనయతి పురుషం పురుషర్షభ ।

ప్రజ్ఞాం దదాతి చాచార్యః తస్మాత్స గురురుచ్యతే ॥ 111.3 ॥

సోఽహం తే పితురాచార్యః తవ చైవ పరస్తప ।

మమ త్వం వచనం కుర్వన్ నాతివర్తేస్సతాఙ్గతిమ్ ॥ 111.4 ॥

ఇమా హి తే పరిషదః శ్రేణయశ్చ ద్విజాస్తథా ।

ఏషు తాత చరన్ ధర్మం నాతివర్తేస్సతాఙ్గతిమ్ ॥ 111.5 ॥

వృద్ధాయా ధర్మశీలాయాః మాతుర్నార్హస్యవర్తితుమ్ ।

అస్యాస్తు వచనం కుర్వన్ నాతివర్తేస్సతాఙ్గతిమ్ ॥ 111.6 ॥

భరతస్య వచః కుర్వన్ యాచమానస్య రాఘవ ।

ఆత్మానం నాతివర్తేస్త్వం సత్యధర్మపరాక్రమ ॥ 111.7 ॥

ఏవం మధురముక్తస్తు గురుణా రాఘవస్త్వయమ్ ।

ప్రత్యువాచ సమాసీనం వసిష్ఠం పురుషర్షభః ॥ 111.8 ॥

యన్మాతాపితరౌ వృత్తం తనయే కురుతస్సదా ।

న సుప్రతికరం తత్తు మాత్రా పిత్రా చ యత్కృతమ్ ॥ 111.9 ॥

యథాశక్తి ప్రదానేన స్నాపనోచ్ఛాదనేన చ ।

నిత్యం చ ప్రియవాదేన తథా సంవర్దనేన చ ॥ 111.10 ॥

స హి రాజా జనయితా పితా దశరథో మమ ।

ఆజ్ఞాతం యన్మయా తస్య న తన్మిథ్యా భవిష్యతి ॥ 111.11 ॥

ఏవముక్తస్తు రామేణ భరతః ప్రత్యనన్తరమ్ ।

ఉవాచ పరమోదారః సూతం పరమదుర్మనాః ॥ 111.12 ॥

ఇహ మే ప్లణ్డిలే శీఘ్రం కుశానాస్తర సారథే ।

ఆర్యం ప్రత్యుపవేక్ష్యామి యావన్మే న ప్రసీదతి ॥ 111.13 ॥

అనాహారో నిరాలోకః ధనహీనో యథా ద్విజః ।

శేష్యే పురస్తాత్ శాలాయాః యావన్న ప్రతియాస్యతి ॥ 111.14 ॥

స తు రామమవేక్షంతం సుమంత్రం ప్రేక్ష్య దుర్మనాః ।

కుశోత్తరముపస్థాప్య భూమావేవాస్తరత్ స్వయమ్ ॥ 111.15 ॥

తమువాచ మహాతేజాః రామో రాజర్షిసత్తమః ।

కిం మాం భరత కుర్వాణం తాత ప్రత్యుపవేక్షసి ॥ 111.16 ॥

బ్రాహ్మణో హ్యేకపార్శ్వేన నరాన్ రోద్ధుమిహార్హతి ।

న తు మూర్ధాభిషిక్తానాం విధిః ప్రత్యుపవేశనే ॥ 111.17 ॥

ఉత్తిష్ఠ నరశార్దూల హిత్యైతద్దారుణవ్రతమ్ ।

పురవర్యామితః క్షిప్రమ్ అయోధ్యాం యాహి రాఘవ ॥ 111.18 ॥

ఆసీనస్త్వేవ భరతః పౌరజానపదం జనమ్ ।

ఉవాచ సర్వతః ప్రేక్ష్య కిమార్యం నానుశాసథ ॥ 111.19 ॥

తే తమూచుర్మహాత్మానం పౌరజానపదా జనాః ।

కాకుత్స్థమభిజానీమః సమ్యగ్వదతి రాఘవః ॥ 111.20 ॥

ఏషోఽపి హి మహాభాగః పితుర్వచసి తిష్ఠతి ।

అత ఏవ న శక్తాస్మః వ్యావర్త యితుమజ్ఞసా ॥ 111.21 ॥

తేషామాజ్ఞాయ వచనం రామో వచనమబ్రవీత్ ।

ఏవం నిబోధ వచనం సుహృదాం ధర్మచక్షుషామ్ ॥ 111.22 ॥

ఏతచ్చైవోభయం శ్రుత్వా సమ్యక్ సమ్పశ్య రాఘవ ।

ఉత్తిష్ఠ త్వం మహాబాహూ మాం చ స్పృశ తథోదకమ్ ॥ 111.23 ॥

అథోత్థాయ జలం స్పృష్ట్వా భరతో వాక్యమబ్రవీత్ ।

శృణ్వన్తు మే పరిషదః మన్త్రిణశ్చేణయస్తథా ॥ 111.24 ॥

న యాచే పితరం రాజ్యం నానుశాసామి మాతరమ్ ।

ఆర్యం పరమధర్మజ్ఞం నానుజానామి రాఘవమ్ ॥ 111.25 ॥

యది త్వవశ్యం వస్తవ్యం కర్తవ్యం చ పితుర్వచః ।

అహమేవ నివత్స్యామి చతుర్దశ సమా వనే ॥ 111.26 ॥

ధర్మాత్మా తస్య తథ్యేన భ్రాతుర్వాక్యేన విస్మితః ।

ఉవాచ రామః సప్రేక్ష్య పౌరజానపదం జనమ్ ॥ 111.27 ॥

విక్రీతమాహితం క్రీతం యత్ పిత్రా జీవతా మమ ।

న తల్లోపయితుం శక్యం మయా వా భరతేన వా ॥ 111.28 ॥

ఉపధిర్ష మయా కార్యః వనవాసే జుగుప్సితః ।

యుక్తముక్తం చ కైకేయ్యా పిత్రా మే సుకృతం కృతమ్ ॥ 111.29 ॥

జానామి భరతం క్షాన్తం గురుసత్కారకారిణమ్ ।

సర్వమేవాత్ర కళ్యాణం సత్యసన్ధే మహాత్మని ॥ 111.30 ॥

అనేన ధర్మశీలేన వనాత్ ప్రత్యాగతః పునః ।

భ్రాత్రా సహ భవిష్యామి పృథివ్యాః పతిరుత్తమః ॥ 111.31 ॥

వృతో రాజా హి కైకేయ్యా మయా తద్వచనం కృతమ్ ।

అన్యతాన్మోచయానేన పితరం తం మహీపతిమ్ ॥ 111.32 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకాదశోత్తరశతతమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ద్వాదశోత్తరశతతమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తమప్రతిమతేజోభ్యాం భ్రాతృభ్యాం రోమహర్షణమ్ ।

విస్మితాస్సంజమం ప్రేక్ష్య సమవేతా మహర్షయః ॥ 112.1 ॥ (2 సార్లు)

అన్తర్హితాస్త్వసిగణాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।

తౌ భ్రాతరౌ మహాత్మానౌ కాకుత్స్థా ప్రశశంసిరే ॥ 112.2 ॥

స ధన్యో యస్య పుత్రౌ ద్వౌ ధర్మజ్ఞౌ ధర్మవిక్రమౌ ।

శ్రుత్వా వయం హి సమ్భాషామ్ ఉభయోస్స్నుహయామహే ॥ 112.3 ॥

తతస్త్వసిగణాః క్షిప్రం దశగ్రీవవధైషిణః ।

భరతం రాజశార్దూలమ్ ఇత్యూచుస్సంజతా వచః ॥ 112.4 ॥

కులే జాత మహాప్రాజ్ఞ మహావృత్త మహాయశః ।

గ్రాహ్యం రామస్య వాక్యం తే పితరం యద్యవేక్షసి ॥ 112.5 ॥

సదాన్యణమిమం రామం వయమిచ్ఛామహే పితుః ।

అన్యణత్వాచ్ఛ కైకేయ్యాః స్వర్గం దశరథో గతః ॥ 112.6 ॥

ఏతావదుక్త్యా వచనం గంధర్వాస్సమహర్షయః ।

రాజర్షయశ్చైవ తదా సర్వే స్వాం స్వాం గతిం గతాః ॥ 112.7 ॥

ఘోదితస్తేన వాక్యేన శుభేన శుభదర్శనః ।

రామస్సంహృష్ట వదనః తాన్పషీనభ్యపూజయత్ ॥ 112.8 ॥

ప్రస్తగాత్రస్తు భరతః స వాచా సజ్జమానయా ।

కృతాంజలిరిదం వాక్యం రాఘవం పునరబ్రవీత్ ॥ 112.9 ॥

రాజధర్మమనుప్రేక్ష్య కులధర్మానుసంతతిమ్ ।

కర్తుమర్హసి కాకుత్స్థ మమ మాతుశ్చ యాచనామ్ ॥ 112.10 ॥

రక్షితుం సుమహద్రాజ్యమ్ అహమేకస్తు నోత్సహే ।

పౌరజానపదాంశ్చాపి రక్తాన్ రంజయితుం తథా ॥ 112.11 ॥

జ్ఞాతయశ్చ హి యోధాశ్చ మిత్రాణి సుహృదశ్చ నః ।

త్వామేవ ప్రతికాంక్షన్తే పర్జన్యమివ కర్షకాః ॥ 112.12 ॥

ఇదం రాజ్యం మహాప్రాజ్ఞ స్థాపయ ప్రతిపద్య హి ।

శక్తిమానసి కాకుత్స్థ లోకస్య పరిపాలనే ॥ 112.13 ॥

ఇత్యుక్త్వా న్యపతద్బ్రాతుః పాదయోర్భరతస్తదా ।

భృశం సస్మూర్ణయామాస రామమేవ ప్రియంవదః ॥ 112.14 ॥

తమంకే భ్రాతరం కృత్వా రామో వచనమబ్రవీత్ ।

శ్యామం నలినపత్రాక్షం మత్తహంసస్వరం స్వయమ్ ॥ 112.15 ॥

ఆగతా త్వామియం బుద్ధిః స్వజా వైనయికి చ యా ।

భృశముత్సహాసే తాత రక్షితుం పృథివీమపి ॥ 112.16 ॥

అమాత్యైశ్చ సుహృద్భిశ్చ బుద్ధిమద్భిశ్చ మన్త్రిభిః ।

సర్వకార్యాణి సమ్మన్త్య సుమహాన్త్యపి కారయ ॥ 112.17 ॥

లక్ష్మీశ్చన్ద్రాదపేయాద్వా హిమవాన్ వా హిమం త్యజేత్ ।

అతీయాత్ సాగరో వేలాం న ప్రతిజ్ఞామహం పితుః ॥ 112.18 ॥

కామాద్వా తాత లోభాద్వా మాత్రా తుభ్యమిదం కృతమ్ ।

న తన్మనసి కర్తవ్యం వర్తితవ్యం చ మాతృవత్ ॥ 112.19 ॥

ఏవం బ్రువాణం భరతః కౌసల్యాసుతమబ్రవీత్ ।

తేజసాఽఽ దిత్యసంకాశం ప్రతిపచ్ఛంద్రదర్శనమ్ ॥ 112.20 ॥

అధిరోహార్య పాదాభ్యాం పాదుకే హేమభూషితే ।

ఏతే హి సర్వలోకస్య యోగక్షేమం విధాస్యతః ॥ 112.21 ॥

సోఽధిరుహ్య నరవ్యాఘ్రుః పాదుకే హ్యవరుహ్య చ ।

ప్రాయచ్ఛత్ సుమహాతేజాః భరతాయ మహాత్మనే ॥ 112.22 ॥

స పాదుకే సమ్ప్రణమ్య రామం వచనమబ్రవీత్ ।

చతుర్దశ హి వర్షాణి జటాచీరధరో హ్యహమ్ ॥ 112.23 ॥

ఫలమూలాశనో వీర భవేయం రఘునన్దన ।

తవాగమనమాకాంక్షన్ వసన్ వై నగరాద్యహిః ॥ 112.24 ॥

తవ పాదుకయోర్వ్యస్త రాజ్యతన్త్రః పరస్తవ ।
 చతుర్దశే హి సమ్పూర్ణే వర్షేహని రఘూత్తమ ।
 న ద్రక్ష్యామి యది త్వాం తు ప్రవేక్ష్యామి హుతాశనమ్ ॥ 112.25 ॥

తథేతి చ ప్రతిజ్ఞాయ తం పరిష్వజ్య సాదరమ్ ।
 శత్రుఘ్నం చ పరిష్వజ్య భరతం చేదమబ్రవీత్ ॥ 112.26 ॥

మాతరం రక్ష కైకేయాం మా రోషం కురు తాం ప్రతి ।
 మయా చ సీతయా చైవ శస్త్రోఽసి రఘుసత్తమ ॥ 112.27 ॥

ఇత్యుక్త్వా ధ్రుపరీతాక్షః భ్రాతరం విససర్జ హ ॥ 112.28 ॥

స పాదుకే తే భరతః ప్రతాపవాన్, స్వలంకృతే సమ్పరిపూజ్య ధర్మవిత్ ।
 ప్రదక్షిణం చైవ చకార రాఘవం, చకార చైవోత్తమ నాగమూర్ధని ॥ 112.29 ॥

అథానుపూర్వ్యాత్ ప్రతినన్ద్య తం జనం, గురూంశ్చ మంత్రిప్రకృతీస్తథానుజౌ ।
 వ్యసర్జయద్రాఘవవంశవర్ధనస్థిరః, స్వధర్మే హిమవానివాచలః ॥ 112.30 ॥

తం మాతరో బాష్పగృహీతకణ్ఠ్యః, దుఃఖేన నామస్త్రయితుం హి శేకుః ।
 స త్వేవ మాత్యారభివాద్య సర్వాః, రుదన్ కుటీం స్వాం ప్రవివేశ రామః ॥ 112.31 ॥
 (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ద్వాదశోత్తరశతతమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే త్రయోదశోత్తరశతతమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తతశ్శిరసి కృత్వా తు పాదుకే భరతస్తదా ।
 ఆరురోహ రథం హృష్టః శత్రుఘ్నేన సమన్వితః ॥ 113.1 ॥ (2 సార్లు)

వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిశ్చ దృఢవ్రతః ।
 అగ్రతః ప్రయయుస్సర్వే మన్త్రిణో మన్త్రపూజితాః ॥ 113.2 ॥

మన్దాకినీం నదీం రమ్యాం ప్రాఙ్ముఖాస్తే యయుస్తదా ।
 ప్రదక్షిణం చ కుర్వాణాః చిత్రకూటం మహాగిరిమ్ ॥ 113.3 ॥

పశ్యన్ ధాతుసహస్రాణి రమ్యాణి వివిధాని చ ।
 ప్రయయౌ తస్య పార్శ్వేన ససైన్యో భరతస్తదా ॥ 113.4 ॥

అదూరాచ్ఛిత్రకూటస్య దదర్శ భరతస్తదా ।

ఆశ్రమం యత్ర స మునిః భరద్వాజః కృతాలయః ॥ 113.5 ॥

స తమాశ్రమమాగమ్య భరద్వాజస్య బుద్ధిమాన్ ।

అవతీర్య రథాత్ పాదా వవన్దే భరతస్తదా ॥ 113.6 ॥

తతో హృష్టో భరద్వాజః భరతం వాక్యమబ్రవీత్ ।

అపి కృత్యం కృతం తాత రామేణ చ సమాగతమ్ ॥ 113.7 ॥

ఏవముక్తస్స తు తతః భరద్వాజేన ధీమతా ।

ప్రత్యువాచ భరద్వాజం భరతో భ్రాతృవత్సలః ॥ 113.8 ॥

స యాచ్యమానో గురుణా మయా చ దృఢవిక్రమః ।

రాఘవః పరమప్రీతః వసిష్ఠం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 113.9 ॥

పితుః ప్రతిజ్ఞాం తామేవ పాలయిష్యామి తత్త్వతః ।

చతుర్దశ హి వర్షాణి యా ప్రతిజ్ఞా పితుర్మమ ॥ 113.10 ॥

ఏవముక్తో మహాప్రాజ్ఞః వసిష్ఠః ప్రత్యువాచ హా ।

వాక్యజ్ఞో వాక్యకుశలం రాఘవం వచనం మహాత్ ॥ 113.11 ॥

ఏతే ప్రయచ్ఛ సంహృష్టః పాదుకే హేమభూషితే ।

అయోధ్యాయాం మహాప్రాజ్ఞ యోగక్షేమకరే తవ ॥ 113.12 ॥

ఏవముక్తో వసిష్ఠేన రాఘవః ప్రాజ్ఞుఖస్మితః ।

పాదుకే అధిరుహ్యైతే మమ రాజ్యాయ వై దదౌ ॥ 113.13 ॥

నివృత్తోఽహమనుజ్ఞాతః రామేణ సుమహాత్మనా ।

అయోధ్యామేవ గచ్ఛామి గృహీత్వా పాదుకే శుభే ॥ 113.14 ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా శుభం వాక్యం భరతస్య మహాత్మనః ।

భరద్వాజశ్శుభతరం మునిర్వాక్యమువాచ తమ్ ॥ 113.15 ॥

నైతచ్ఛిత్రం నరవ్యాఘ్రు శీలవృత్తవతాం వర ।

యదార్యం త్వయి తిష్ఠేత్తు నిమ్నే సృష్టమివోదకమ్ ॥ 113.16 ॥

అమృతస్స మహాబాహుః పితా దశరథస్తవ ।

యస్య త్వమీదృశః పుత్రః ధర్మజ్ఞో ధర్మవత్సలః ॥ 113.17 ॥

తమృషిం తు మహాత్మానమ్ ఉక్తవాక్యం కృతాఞ్జలిః ।

ఆమన్తయితుమారేభే చరణావుపగృహ్య చ ॥ 113.18 ॥

తతః ప్రదక్షిణం కృత్వా భరద్వాజం పునఃపునః ।

భరతస్తు యయౌ శ్రీమాన్ అయోధ్యాం సహ మన్త్రిభిః ॥ 113.19 ॥

యానైశ్చ శకటైశ్చైవ హయైర్నాగైశ్చ సా చమూః ।

పునర్నివృత్తా విస్తీర్ణా భరతస్యానుయాయినీ ॥ 113.20 ॥

తతస్తే యమునాం దివ్యాం నదీం తీర్థ్యోర్మిమాలినీమ్ ।

దదృశుస్తాం పునస్సర్వే గఙ్గాం శుభజలాం నదీమ్ ॥ 113.21 ॥

తాం రమ్యజలసమ్పూర్ణాం సన్తిర్య సహబాన్ధవః ।

శృజ్గిబేరపురం రమ్యం ప్రవివేశ ససైనికః ॥ 113.22 ॥

శృజ్గిబేరపురాద్భూయః త్వయోధ్యాం సందదర్శ హ ॥ 113.23 ॥

అయోధ్యాం చ తతో దృష్ట్వా పిత్రా భ్రాత్రా వివర్జితామ్ ।

భరతో దుఃఖసన్తప్తః సారథిం చేదమబ్రవీత్ ॥ 113.24 ॥

సారథే పశ్య విధ్వస్తా సాఽయోధ్యా న ప్రకాశతే ।

నిరాకారా నిరానన్దా దీనా ప్రతిహతస్వరా ॥ 113.25 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే త్రయోదశోత్తరశతతమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే చతుర్దశోత్తరశతతమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

స్నిగ్ధగమ్భీరఘోషేణ స్యన్తనేనోపయాన్ ప్రభుః ।

అయోధ్యాం భరతః క్షిప్రం ప్రవివేశ మహాయశాః ॥ 114.1 ॥ (2 సార్లు)

బిడాలోలూక చరితామ్ ఆలీననరవారణామ్ ।

తిమిరాభ్యాహతాం కాలీమ్ అప్రకాశాం నిశామివ ॥ 114.2 ॥

రాహుశత్రోః ప్రియాం పత్నీం శ్రియా ప్రజ్వలితప్రభామ్ ।

గ్రహేణాభ్యుత్థితేనైకాం రోహిణీమివ పీడితామ్ ॥ 114.3 ॥

అల్పోష్ణక్షుబ్ధసలిలాం ఘర్మోత్తప్త విహజ్గమామ్ ।

లీనమీనఝషగ్రాహాం కృశాం గిరినదీమివ ॥ 114.4 ॥

విధూమామివ హేమాభామ్ అధ్వరాగ్నేస్సముత్థితామ్ ।

హవిరభ్యుక్షితాం పశ్చాత్ శిఖాం విప్రలయం గతామ్ ॥ 114.5 ॥

విధ్వస్తకవచాం రుగ్లగజవాజిరథధ్వజామ్ ।

హతప్రవీరామాపన్నాం చమూమివ మహోహవే ॥ 114.6 ॥

సఫేనా సస్వనా భూత్వా సాగరస్య సముత్థితామ్ ।

ప్రశాంతమారుతోద్ఘాతాం జలోర్మిమివ నిస్వనామ్ ॥ 114.7 ॥

త్యక్తాం యజ్ఞాయుధైః సర్వైరభిరూపైశ్చ యాజకైః ।

సుత్యాకాలే వినిర్ఘ్రతే వేదిం గతరవామివ ॥ 114.8 ॥

గోష్ఠమధ్యే స్థితామార్తామ్ అచరన్తిం తృణం వనమ్ ।

గోవృషేణ పరిత్యక్తాం గవాం పత్తిమివోత్సుకామ్ ॥ 114.9 ॥

ప్రభాకరాద్యైస్సుస్నిగ్ధైః ప్రజ్వలద్భిరివోత్తమైః ।

వియుక్తాం మణిభిర్జాత్యైః నవాం ముక్తావలీమివ ॥ 114.10 ॥

సహసా చలితాం స్థానాత్ మహీం పుణ్యక్షయాద్గతామ్ ।

సంహృతద్యుతివిస్తారాం తారామివ దివశ్చ్యుతామ్ ॥ 114.11 ॥

పుష్పనద్ధాం వసన్తానే మత్తభ్రమరనాదితామ్ ।

ద్రుతదావాగ్నివిఘ్నాం క్లాంతాం వనలతామివ ॥ 114.12 ॥

సమ్మూఢనిగమాం స్తబ్ధాం సంక్షిప్తవిపణాపణామ్ ।

ప్రచ్ఛన్నశశినక్షత్రాం ద్యామివాముభధరైర్వృతామ్ ॥ 114.13 ॥

క్షీణపానోత్తమైర్భిన్నైః శరావైరభిసంవృతామ్ ।

హతశౌణ్డామివాకాశే పానభూమిమసంస్కృతామ్ ॥ 114.14 ॥

వృక్లభూమితలాం నిమ్నాం వృక్లపాత్రైస్సమావృతామ్ ।

ఉపయుక్తోదకాం భగ్నాం ప్రపాం నిపతితామివ ॥ 114.15 ॥

విపులాం వితతాం చైవ యుక్తపాశాం తరస్వినామ్ ।

భూమౌ బాణైర్వినిష్కృత్తాం పతితాం జ్యామివాయుధాత్ ॥ 114.16 ॥

సహసా యుద్ధశౌణ్డేన హయారోహేణ వాహితామ్ ।

నిక్షిప్తభాణ్డాముత్స్పృష్టాం కిశోరీమివ దుర్బలామ్ ॥ 114.17 ॥

శుష్కుతోయాం మహామత్స్యైః కూర్మైశ్చ బహుభిర్వృతామ్ ।

ప్రభిన్నతటవిస్తీర్ణాం వాపీమివ హృతోత్పలామ్ ॥ 114.18 ॥

పురుషస్యాప్రహృష్టస్య ప్రతిషిద్దానులేపనామ్ ।

సన్తప్తామివ శోకేన గాత్రయష్టిమభూషణామ్ ॥ 114.19 ॥

ప్రావృషి ప్రవిగాఢాయాం ప్రవిష్టస్యాభ్రమణ్డలమ్ ।

ప్రచ్ఛన్నాం నీలజీమూతైః భాస్కరస్య ప్రభామివ ॥ 114.20 ॥

భరతస్తు రథస్థస్సన్ శ్రీమాన్ దశరథాత్మజః ।

వాహయన్తం రథశ్రేష్ఠం సారథిం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 114.21 ॥

కిం ను ఖల్వద్య గమ్భీరః మూర్ఛితో న నిశమ్యతే ।
యథాపురమయోధ్యాయాం గీతవాదిత్రనిస్వనః ॥ 114.22 ॥

వారుణీమదగంధశ్చ మాల్యగంధశ్చ మూర్ఛితః ।
ధూపితాగరుగంధశ్చ న ప్రవతి సమంతతః ॥ 114.23 ॥

యానప్రవరఘోషశ్చ స్నిగ్ధశ్చ హయనిస్వనః ।
ప్రమత్తగజనాదశ్చ మహోంశ్చ రథనిస్వనః ।
నేదానీం శ్రూయతే పుర్యామ్ అస్యాం రామే వివాసితే ॥ 114.24 ॥

చందనాగరుగంధాంశ్చ మహోర్వాశ్చ నవస్రజః ।
గతే హి రామే తరుణాః సంతప్తా నోపభుంజతే ॥ 114.25 ॥

బహిర్యత్రాం న గచ్ఛన్తి చిత్రమాల్యధరా నరాః ।
నోత్సవాస్సప్రువర్తన్తే రామశోకార్దితే పురే ॥ 114.26 ॥

సహ నూనం మమ భ్రాత్రా పురస్యాస్య ద్యుతిర్గతా ।
న హి రాజత్యయోధ్యేయం సాసారేవార్జునీ క్షపా ॥ 114.27 ॥

కదా ను ఖలు మే భ్రాతా మహేలాత్సవ ఇవాగతః ।
జనయిష్యత్యయోధ్యాయాం హర్షం గ్రీష్మ ఇవామ్బుదః ॥ 114.28 ॥

తరుణైశ్చారువేషైశ్చ నరైరున్నతగామిభిః ।
సమ్పతద్భిరయోధ్యాయాం నాభిభాన్తి మహోపథాః ॥ 114.29 ॥

ఏవం బహువిధం జల్పన్ వివేశ వసతిం పితుః ।
తేన హీనాం నరేంద్రేణ సింహహీనాం గుహామివ ॥ 114.30 ॥

తదా తదంతః పురముజ్జితప్రభం, సురైరివోత్ప్లుష్టమభాస్కరం దినమ్ ।
నిరీక్ష్య సర్వన్తు వివిక్తమాత్మవాన్, ముమోచ బాష్పం భరతస్సుదుఃఖితః ॥ 114.31 ॥

(2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే చతుర్దశోత్తరశతతమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే పంచదశోత్తరశతతమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తతో నిక్షిప్య మాత్రాస్యః అయోధ్యాయాం దృఢవ్రతః ।
భరతశ్చోకసంతప్తః గురూనిదమథాబ్రవీత్ ॥ 115.1 ॥ (2 సార్లు)

నన్దిగ్రామం గమిష్యామి సర్వానామస్తయేఽద్య వః ।

తత్ర దుఃఖమిదం సర్వం సహిష్యే రాఘవం వినా ॥ 115.2 ॥

గతశ్చ హి దివం రాజా వనస్థశ్చ గురుర్మమ ।

రామం ప్రతీక్షే రాజ్యాయ స హి రాజా మహాయశాః ॥ 115.3 ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా శుభం వాక్యం భరతస్య మహాత్మనః ।

అబ్రువన్ మన్రిణస్సర్వే వసిష్ఠశ్చ పురోహితః ॥ 115.4 ॥

సుభృశం శ్లాఘనీయం చ యదుక్తం భరత త్వయా ।

వచనం భ్రాతృవాత్సల్యాత్ అనురూపం తవైవ తత్ ॥ 115.5 ॥

నిత్యం తే బంధులుబ్ధస్య తిష్ఠతో భ్రాతృసాహృదే ।

ఆర్యమార్గం ప్రపన్నస్య నానుమన్యేత కః పుమాన్ ॥ 115.6 ॥

మన్రిణాం వచనం శ్రుత్వా యథాఽభిలషితం ప్రియమ్ ।

అబ్రవీత్సారథిం వాక్యం రథో మే యుజ్యతామితి ॥ 115.7 ॥

ప్రహృష్టవదనః సర్వా మాతృాస్సమభివాద్య సః ।

ఆరురోహ రథం శ్రీమాన్ శత్రుఘ్నేన సమన్వితః ॥ 115.8 ॥

ఆరుహ్య చ రథం శీఘ్రం శత్రుఘ్నభరతావుభౌ ।

యయతుః పరమప్రీతౌ వృతౌ మన్త్రిపురోహితైః ॥ 115.9 ॥

అగ్రతో గురవస్తత్ర వసిష్ఠప్రముఖా ద్విజాః ।

ప్రయయుః ప్రాఙ్ముఖాస్సర్వే నందిగ్రామో యతోఽభవత్ ॥ 115.10 ॥

బలం చ తదనాహూతం గజాశ్వరథసంకులమ్ ।

ప్రయయౌ భరతే యాతే సర్వే చ పురవాసినః ॥ 115.11 ॥

రథస్థస్య హి ధర్మాత్మా భరతో భ్రాతృవత్సలః ।

నందిగ్రామం యయౌ తూర్ణం శిరస్యాధాయ పాదుకే ॥ 115.12 ॥

తతస్తు భరతః క్షిప్రం నందిగ్రామం ప్రవిశ్య సః ।

అవతీర్య రథాత్తూర్ణం గురూనిదమువాచ హ ॥ 115.13 ॥

ఏతద్రాజ్యం మమ భ్రాత్రా దత్తం సన్న్యాసవత్ స్వయమ్ ।

యోగక్షేమవహే చేమే పాదుకే హేమభూషితే ॥ 115.14 ॥

భరతశ్శిరసా కృత్వా సన్న్యాసం పాదుకే తతః ।

అబ్రవీద్దుఃఖసన్తప్తః సర్వం ప్రకృతిమణ్డలమ్ ॥ 115.15 ॥

ఛత్రం ధారయత క్షిప్రమ్ ఆర్యపాదావిమౌ మతౌ ।

ఆభ్యాం రాజ్యే స్థితో ధర్మః పాదుకాభ్యాం గురోర్మమ ॥ 115.16 ॥

భ్రాత్రా హి మయి సన్వ్యాసః నిక్షిప్తః సౌహృదాదయమ్ ।
తమిమం పాలయిష్యామి రాఘవాగమనం ప్రతి ॥ 115.17 ॥

క్షిప్రం సంయోజయిత్వా తు రాఘవస్య పునస్స్వయమ్ ।
చరణౌ తౌ తు రామస్య ద్రక్ష్యామి సహపాదుకౌ ॥ 115.18 ॥

తతో నిక్షిప్తభారోఽహం రాఘవేణ సమాగతః ।
నివేద్య గురవే రాజ్యం భజిష్యే గురువృత్తితామ్ ॥ 115.19 ॥

రాఘవాయ చ సన్వ్యాసం దత్త్యేమే వరపాదుకే ।
రాజ్యం చేదమయోధ్యాం చ దూతపాపో భవామి చ ॥ 115.20 ॥

అభిషిక్తే తు కాకుత్స్థే ప్రహృష్టముదితే జనే ।
ప్రీతిర్మమ యశ్చైవ భవేద్ రాజ్యాచ్ఛతుర్గుణమ్ ॥ 115.21 ॥

ఏవం తు విలపన్ దీనః భరతస్య మహాయశాః ।
నందిగ్రామేఽకరోద్రాజ్యం దుఃఖితో మన్త్రిభిస్సహ ॥ 115.22 ॥

స వల్కలజటాధారీ మునివేషధరః ప్రభుః ।
నందిగ్రామేఽవసద్వీరః ససైన్యో భరతస్తదా ॥ 115.23 ॥

రామాగమనమాకాంక్షన్ భరతో భ్రాతృవత్సలః ।
భ్రాతుర్వచనకారీ చ ప్రతిజ్ఞాపారగస్తథా ॥ 115.24 ॥

పాదుకే త్వభిషిచ్యాథ నందిగ్రామేఽవసత్తదా ।
భరతశ్శాసనం సర్వం పాదుకాభ్యాం న్యవేదయత్ ॥ 115.25 ॥

తతస్తు భరతశ్రీమాన్ అభిషిచ్యార్యపాదుకే ।
తదధీనస్తదా రాజ్యం కారయామాస సర్వదా ॥ 115.26 ॥

తదా హి యత్కార్యముపైతి కిశ్చిత్, ఉపాయనం చోపహృతం మహోర్హమ్ ।
స పాదుకాభ్యాం ప్రథమం నివేద్య, చకార పశ్చాద్భరతో యథావత్ ॥ 115.27 ॥

(2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే షోడశోత్తరశతతమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే షోడశోత్తరశతతమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

- ప్రతిప్రయాతే భరతే వసన్ రామస్తపోవనే ।
 లక్షయామాస సోద్యేగమ్ అథౌత్సుక్యం తపస్వినామ్ ॥ 116.1 ॥ (2 సార్లు)
- యే తత్ర చిత్రకూటస్య పురస్తాత్తాపసాశ్రమే ।
 రామమాశ్రిత్య నిరతాః తానలక్షయదుత్సుకాన్ ॥ 116.2 ॥
- నయనైర్భుకుటీభిశ్చ రామం నిర్దిశ్య శంకితాః ।
 అన్యోన్యముపజల్పంతః శనైశ్చక్రుర్మిథః కథాః ॥ 116.3 ॥
- తేషామౌత్సుక్యమాలక్ష్య రామస్త్యాత్మని శంకితః ।
 కృతాంజలిరువాచేదమ్ ఋషిం కులపతిం తతః ॥ 116.4 ॥
- న కచ్ఛిద్భగవన్ కించిత్ పూర్వవృత్తమిదం మయి ।
 దృశ్యతే వికృతం యేన విక్రియన్తే తపస్వినః ॥ 116.5 ॥
- ప్రమాదాచ్ఛరితం కచ్ఛిత్ కించిన్నావరజస్య మే ।
 లక్షణస్యర్షిభిర్లుప్తం నానురూపమివాత్మనః ॥ 116.6 ॥
- కచ్ఛిచ్ఛూషమాణా వః శుశ్రూషణ పరా మయి ।
 ప్రమదాభ్యుచితాం వృత్తిం సీతా యుక్తం న వర్తతే ॥ 116.7 ॥
- అథర్షిర్జరయా వృద్ధః తపసా చ జరాం గతః ।
 వేపమాన ఇవోవాచ రామం భూతదయాపరమ్ ॥ 116.8 ॥
- కుతః కళ్యాణసత్త్వాయాః కళ్యాణాభిరతేస్తథా ।
 చలనం తాత వైదేహ్యాః తపస్విషు విశేషతః ॥ 116.9 ॥
- త్వన్నిమిత్తమిదం తావత్ తాపసాన్ ప్రతి వర్తతే ।
 రక్షోభ్యస్తేన సంవిగ్నాః కథయన్తి మిథః కథాః ॥ 116.10 ॥
- రావణావరజః కశ్చిత్ ఖరో నామేహ రాక్షసః ।
 ఉత్పాట్య తాపసాన్ సర్వాన్ జనస్థాననికేతనాన్ ॥ 116.11 ॥
- ధృష్టశ్చ జితకాశీ చ నృశంసః పురుషాదకః ।
 అవలిప్తశ్చ పాపశ్చ త్వాం చ తాత న మృష్యతే ॥ 116.12 ॥
- త్వం యదాప్రభృతి హ్యస్మిన్ ఆశ్రమే తాత వర్తసే ।
 తదాప్రభృతి రక్షాంసి విప్రకుర్వన్తి తాపసాన్ ॥ 116.13 ॥
- దర్శయన్తి హి బీభత్సైః క్రూరైర్భీషణకైరపి ।
 నానారూపైర్విరూపైశ్చ రూపైర్వికృతదర్శనైః ॥ 116.14 ॥
- అప్రశస్తైరశుచిభిః సద్్రుయోజ్య చ తాపసాన్ ।
 ప్రతిఘ్నన్త్యపరాన్ క్షిప్రమ్ అనార్యాః పురతస్థితాః ॥ 116.15 ॥

తేషు తేష్వాశ్రమస్థానేషు అబుద్ధమవలీయ చ ।

రమన్తే తాపసాంస్తత్ర నాశయన్తోఽల్పచేతసః ॥ 116.16 ॥

అపక్షిపన్తి స్రుగ్భాణ్డాన్ అగ్నీన్ సిఞ్చన్తి వారిణా ।

కలశాంశ్చ ప్రమృద్వన్తి హవనే సముపస్థితే ॥ 116.17 ॥

తైర్దురాత్మాభిరామృష్టాన్ ఆశ్రమాన్ ప్రజిహాసవః ।

గమనాయాన్యదేశస్య చోదయన్త్యుషయోఽద్యమామ్ ॥ 116.18 ॥

తత్పురా రామ శారీరీమ్ ఉపహింసాం తపస్విషు ।

దర్శయన్తి హి దుష్టాస్తే త్యక్త్యామ ఇమమాశ్రమమ్ ॥ 116.19 ॥

బహుమూలఫలం చిత్రమ్ అవిదూరాదితో వనమ్ ।

పురాణాశ్రమమేవాహం శ్రయిష్యే సగణః పునః ॥ 116.20 ॥

ఖరస్త్వయ్యపి చాయుక్తం పురా తాత ప్రవర్తతే ।

సహస్మాభిరితో గచ్ఛ యది బుద్ధిః ప్రవర్తతే ॥ 116.21 ॥

సకలత్రస్య సందేహః నిత్యం యత్తస్య రాఘవ ।

సమర్థస్యాపి వసతః వాసో దుఃఖమిహోద్య తే ॥ 116.22 ॥

ఇత్యుక్తవన్తం రామన్తం రాజపుత్రస్తపస్వినమ్ ।

న శాశాకోత్తరైర్వాక్యైః అవరోద్ధం సముత్సుకః ॥ 116.23 ॥

అభినన్ద్య సమాప్యచ్ఛ్య సమాధాయ చ రాఘవమ్ ।

స జగామాశ్రమం త్యక్త్యా కులైః కులపతిస్సహ ॥ 116.24 ॥

రామస్సంసాధ్య త్ప్రసిగణమనుగమనాత్, దేశాత్తస్మాత్ కులపతిమభివాద్య ఋషిమ్ ।

సమ్యక్ప్రీతైస్తైరనుమత ఉపదిష్టార్థః, పుణ్యం వాసాయ స్వనిలయముపసమ్పేదే ॥116.25॥

ఆశ్రమం త్ప్రసివిరహితం ప్రభుః, క్షణమపి న విజహౌ స రాఘవః ।

రాఘవం హి సతతమనుగతాః, తాపసాశ్చార్షచరితధృతగుణాః ॥ 116.26 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే షోడశోత్తరశతతమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే సప్తదశోత్తరశతతమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

రాఘవస్త్వధ యాతేషు తపస్విషు విచిన్తయన్ ।

న తత్రారోచయద్వాసం కారణైర్బహుభిస్తదా ॥ 117.1 ॥ (2 సార్లు)

ఇహ మే భరతో దృష్టః మాతరశ్చ సనాగరాః ।

సా చ మే స్మృతిరన్వేతి తాన్నిత్యమనుశోచతః ॥ 117.2 ॥

స్కన్ధావారనివేశేన తేన తస్య మహాత్మనః ।

హయహస్తికరీషైశ్చ ఉపమర్దః కృతో భృశమ్ ॥ 117.3 ॥

తస్మాదన్యత్ర గచ్ఛామ ఇతి సంచిన్త్య రాఘవః ।

ప్రాతిష్ఠత స వైదేహ్యా లక్ష్మణేన చ సజ్గతః ॥ 117.4 ॥

సోఽత్రేరాశ్రమమాసాద్య తం వవన్దే మహాయశాః ।

తం చాపి భగవానత్రిః పుత్రవత్ ప్రత్యపద్యత ॥ 117.5 ॥

స్వయమాతిథ్యమాదిశ్య సర్వమస్య సుసత్కృతమ్ ।

సౌమిత్రిం చ మహాభాగాం సీతాం చ సమసాన్వయత్ ॥ 117.6 ॥

పత్నీం చ సమనుప్రాప్తాం వృద్ధామామన్త్య సత్కృతామ్ ।

సాన్వయామాస ధర్మజ్ఞః సర్వభూతహితే రతః ॥ 117.7 ॥

అనసూయాం మహాభాగాం తాపసీం ధర్మచారిణీమ్ ।

ప్రతిగృహ్ణీష్వ వైదేహీమ్ అబ్రవీదృషిసత్తమః ।

రామాయ చాచచక్షే తాం తాపసీం ధర్మచారిణీమ్ ॥ 117.8 ॥

దశవర్షాణ్యనావృష్ట్యా దగ్ధే లోకే నిరన్తరమ్ ।

యయా మూలఫలే సృష్టే జాహ్నవీ చ ప్రవర్తితా ॥ 117.9 ॥

ఉగ్రేణ తపసా యుక్తా నియమైశ్చాప్యలంకృతా ।

దశవర్ష సహస్రాణి యయా తప్తం మహత్తపః ॥ 117.10 ॥

అనసూయా వ్రతైస్సాన్లుతా ప్రత్యూహాశ్చ నివర్తితాః ।

దేవకార్యనిమిత్తం చ యయా సంతర్పరమాణయా ।

దశరాత్రం కృతా రాత్రిః సేయం మాతేవ తేఽనఘ ॥ 117.11 ॥

తామిమాం సర్వభూతానాం నమస్కార్యాం యశస్వినీమ్ ।

అభిగచ్ఛతు వైదేహీ వృద్ధామక్రోధనాం సదా ।

అనసూయేతి యా లోకే కర్మభిః భ్యాతిమాగతా ॥ 117.12 ॥

ఏవం బ్రువాణం తమ్పృషిం తథేత్యుక్త్యా స రాఘవః ।

సీతామువాచ ధర్మజ్ఞామ్ ఇదం వచనముత్తమమ్ ॥ 117.13 ॥

రాజపుత్రి శ్రుతం త్వేతత్ మునేరస్య సమీరితమ్ ।

శ్రేయోఽర్థమాత్మనశ్శీఘ్రమ్ అభిగచ్ఛ తపస్వినీమ్ ॥ 117.14 ॥

సీతా త్వేతద్వచశ్రుత్వా రాఘవస్య హితైషిణః ।

తానుత్రిపత్నీం ధర్మజ్ఞామ్ అభిచక్రామ మైథిలీ ॥ 117.15 ॥

శిథిలాం వలితాం వృద్ధాం జరాపాణ్డరమూర్ధజామ్ ।

సతతం వేపమానాక్షీం ప్రవాతే కదలీ యథా ॥ 117.16 ॥

తాం తు సీతా మహాభాగామ్ అనసూయాం పతివ్రతామ్ ।

అభ్యవాదయదవ్యగ్రా స్వనామ సముదాహరత్ ॥ 117.17 ॥

అభినాద్య చ వైదేహీ తాపసీం తామనిన్దితామ్ ।

బద్ధాంజలిపుటా హృష్టా పర్యప్యచ్ఛదనామయమ్ ॥ 117.18 ॥

తతః సీతాం మహాభాగాం దృష్ట్వా తాం ధర్మచారిణీమ్ ।

సాన్త్యయన్త్యబ్రవీద్ధృష్టా దిష్ట్వా ధర్మమవేక్షసే ॥ 117.19 ॥

త్యక్త్యా జ్ఞాతిజనం సీతే మానమృద్ధిం చ భామిని ।

అవరుద్ధం వనే రామం దిష్ట్వా త్వమనుగచ్ఛసి ॥ 117.20 ॥

నగరస్థో వనస్థో వా సాపో వా యది వా శుభః ।

యాసాం స్త్రీణాం ప్రియో భర్తా తాసాం లోకా మహేలాదయాః ॥ 117.21 ॥

దుఃశీలః కామవృత్తో వా ధనైర్వా పరివర్జితః ।

స్త్రీణామార్యస్వభావానాం పరమం దైవతం పతిః ॥ 117.22 ॥

నాతో విశిష్టం పశ్యామి బాన్ధవం విమృశన్త్యహమ్ ।

సర్వత్రయోగ్యం వైదేహీ తపఃకృతమివావ్యయమ్ ॥ 117.23 ॥

న త్వేనమవగచ్ఛన్తి గుణదోషమసత్ స్త్రియః ।

కామవక్తవ్య హృదయాః భర్తృనాథశ్చరన్తి యాః ॥ 117.24 ॥

ప్రాప్నువన్త్యయశ్చైవ ధర్మభ్రంశం చ మైథిలి ।

అకార్యవశమాపన్నాః స్త్రియో యాః ఖలు తద్విధాః ॥ 117.25 ॥

త్వద్విధాస్తు గుణైర్యుక్తాః దృష్టలోకపరావరాః ।

స్త్రియస్స్వర్గే చరిష్యన్తి యథా ధర్మకృతస్తథా ॥ 117.26 ॥

తదేవ మేనం త్వమనువ్రతా సతీ, పతివ్రతానాం సమయానువర్తినీ ।

భవస్వ భర్తుస్సహధర్మచారిణీ, యశశ్చ ధర్మం చ తతస్సమాప్యసి ॥117.27॥(2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే సప్తదశోత్తరశతతమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే అష్టాదశోత్తరశతతమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

సా త్వేవముక్తా వైదేహీ త్వనసూయాఽనసూయయా ।

ప్రతిపూజ్య వచో మన్దం ప్రవక్తుముపచక్రమే ॥ 118.1 ॥ (2 సార్లు)

వైతదాశ్చర్యమార్యాయాః యన్మాం త్వమనుభాషసే ।

విదితం తు మమాప్యేతత్ యథా నార్యాః పతిర్గురుః ॥ 118.2 ॥

యద్యప్యేష భవేద్భర్తా మమార్యే వృత్తవర్జితః ।

అద్వైధముపచర్తవ్యః తథాఽప్యేష మయా భవేత్ ॥ 118.3 ॥

కింపునర్యో గుణశ్లాఘ్యుః సానుక్రోశో జితేంద్రియః ।

స్థిరానురాగో ధర్మాత్మా మాతృవత్ప్రితృవత్ప్రియః ॥ 118.4 ॥

యాం వృత్తిం వర్తతే రామః కౌసల్యాయాం మహాబలః ।

తామేవ నృపనారీణామ్ అన్యాసామపి వర్తతే ॥ 118.5 ॥

సకృద్దృష్టాస్వపి స్త్రీషు నృపేణ నృపవత్సలః ।

మాతృవద్వర్తతే వీరః మానముత్స్రుజ్య ధర్మవిత్ ॥ 118.6 ॥

ఆగచ్ఛన్త్యాశ్చ విజనం వనమేవం భయావహమ్ ।

సమాహితం మే శ్వశ్వా చ హృదయే తద్భృతం మహత్ ॥ 118.7 ॥

పాణిప్రదానకాలే చ యత్పరా త్వగ్నిసన్నిధౌ ।

అనుశిష్టా జనన్యాఽస్మి వాక్యం తదపి మే ధృతమ్ ॥ 118.8 ॥

నవీకృతం చ తత్సర్వం వాక్యైస్తే ధర్మచారిణి ।

పతిశుశ్రూషణాన్నార్యాః తపో నాన్యద్విధీయతే ॥ 118.9 ॥

సావిత్రీ పతిశుశ్రూషాం కృత్వా స్వర్గే మహీయతే ।

తథావృత్తిశ్చ యాతా త్వం పతిశుశ్రూషయా దివమ్ ॥ 118.10 ॥

వరిష్టా సర్వనారీణామేషా చ దివి దేవతా ।

రోహిణీ న వినా చన్ద్రం ముహూర్తమపి దృశ్యతే ॥ 118.11 ॥

ఏవంవిధాశ్చ ప్రవరాః స్త్రియో భర్తృదృఢవ్రతాః ।

దేవలోకే మహీయన్తే పుణ్యేన స్వేన కర్మణా ॥ 118.12 ॥

తతోఽనసూయా సంహృష్టా శ్రుత్వోక్తం సీతయా వచః ।

శిరస్యాఘ్రూయ చోవాచ మైథిలీం హర్షయన్ప్యత ॥ 118.13 ॥

నియమైర్వివిధైరాప్తం తపో హి మహదస్తి మే ।

తత్సంశ్రిత్య బలం సీతే ఛన్దయే త్వాం శుచిస్మితే ॥ 118.14 ॥

ఉపపన్నం మనోజ్ఞం చ వచనం తవ మైథిలి ।

ప్రీతా చాస్మృచితం కిం తే కరవాణి బ్రవీహి మే ॥ 118.15 ॥

- తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా విస్మితా మన్దవిస్మయా ।
కృతమిత్యబ్రవీత్పీతా తపోబలసమన్వితామ్ ॥ 118.16 ॥
- సా త్వేవముక్తా ధర్మజ్ఞా తయా ప్రీతతరాఽభవత్ ।
సఫలం చ ప్రహర్షం తే హస్త సీతే కరోమ్యహమ్ ॥ 118.17 ॥
- ఇదం దివ్యం వరం మాల్యం వస్త్రమాభరణాని చ ।
అఙ్గరాగం చ వైదేహీ మహార్హం చానులేపనమ్ ॥ 118.18 ॥
- మయా దత్తమిదం సీతే తవ గాత్రాణి శోభయేత్ ।
అనురూపమసంక్లిష్టం నిత్యమేవ భవిష్యతి ॥ 118.19 ॥
- అఙ్గరాగేణ దివ్యేన లిప్తాఙ్గ జనకాత్మజే ।
శోభయిష్యసి భర్తారం యథా శ్రీర్విష్ణుమవ్యయమ్ ॥ 118.20 ॥
- సా వస్త్రమఙ్గరాగం చ భూషణాని ప్రజస్తథా ।
మైథిలీ ప్రతిజగ్రాహ ప్రీతిదానమనుత్తమమ్ ॥ 118.21 ॥
- ప్రతిగృహ్య చ తత్ సీతా ప్రీతిదానం యశస్వినీ ।
శ్లిష్టాంజలిపుటా తత్ర సముపాస్త తపోధనామ్ ॥ 118.22 ॥
- తథా సీతాముపాసీనామ్ అనసూయా దృఢవ్రతా ।
వచనం ప్రష్టుమారేభే కాంచిత్ ప్రియకథామను ॥ 118.23 ॥
- స్వయంవరే కిల ప్రాప్తా త్వమనేన యశస్వినా ।
రాఘవేణేతి మే సీతే కథా శ్రుతిముపాగతా ॥ 118.24 ॥
- తాం కథాం శ్రోతుమిచ్ఛామి విస్తరేణ చ మైథిలి ।
యథానుభూతం కార్త్యేన తన్నే త్వం వక్తుమర్హసి ॥ 118.25 ॥
- ఏవముక్తా తు సా సీతా తాం తతో ధర్మచారిణీమ్ ।
శ్రూయతామితి చోక్త్యా వై కథయామాస తాం కథామ్ ॥ 118.26 ॥
- మిథిలాఽధిపతిర్వీరః జనకో నామ ధర్మవిత్ ।
క్షత్రధర్మే హ్యాభిరతః న్యాయతశ్చాస్తి మేదినీమ్ ॥ 118.27 ॥
- తస్య లాఙ్గలహస్తస్య కర్షతః క్షేత్రమణ్డలమ్ ।
అహం కిలోత్థితా భిత్త్వా జగతిం నృపతేస్సుతా ॥ 118.28 ॥
- స మాం దృష్ట్వా నరపతిః ముష్టివిక్షేపతత్పరః ।
పాంసుకుణ్డితసర్వాఙ్గీం జనకో విస్మితోఽభవత్ ॥ 118.29 ॥
- అనపత్యేన చ స్నేహాత్ అఙ్కమారోప్య చ స్వయమ్ ।
మమేయం తనయేత్యుక్త్యా స్నేహాలా మయి నిపాతితః ॥ 118.30 ॥

అన్తరిక్షే చ వాగుక్తా ప్రతి మాఽమానుషీ కిల ।

ఏవమేతన్నరపతే ధర్మేణ తనయా తవ ॥ 118.31 ॥

తతః ప్రహృష్టో ధర్మాత్మా పితా మే మిథిలాఽధిపః ।

అవాప్తో విపులామృద్ధిం మామవాప్య నరాధిపః ॥ 118.32 ॥

దత్తా చాస్మీష్టవద్దేవ్యై జ్యేష్ఠాయై పుణ్యకర్మణా ।

తయా సమ్భవితా చాస్మి స్నిగ్ధయా మాతృసౌహృదాత్ ॥ 118.33 ॥

పతిసంయోగసులభం వయో దృష్ట్వా తు మే పితా ।

చిన్తామభ్యగమద్దీనః విత్తనాశాదివాధనః ॥ 118.34 ॥

సదృశాచ్ఛాపకృష్టాచ్ఛ లోకే కన్యాపితా జనాత్ ।

ప్రధర్షణమవాప్నోతి శక్రేణాపి సమో భువి ॥ 118.35 ॥

తాం ధర్షణామదూరస్థాం దృష్ట్వా చాత్మని పార్థివః ।

చిన్తాఽర్ణవగతః పారం నాససాదాప్లవో యథా ॥ 118.36 ॥

అయోనిజాం హి మాం జ్ఞాత్వా నాధ్యగచ్ఛద్విచిన్తయన్ ।

సదృశం చానురూపం చ మహీపాలః పతిం మమ ॥ 118.37 ॥

తస్య బుద్ధిరియం జాతా చిన్తయానస్య సన్తతమ్ ।

స్వయం వరం తనూజాయాః కరిష్యామీతి ధీమతః ॥ 118.38 ॥

మహాయజ్ఞే తదా తస్య వరుణేన మహాత్మనా ।

దత్తం ధనుర్వరం ప్రీత్యా తూణీచాక్షయసాయకౌ ॥ 118.39 ॥

అసశ్చాల్యం మనుష్యైశ్చ యత్నేనాపి చ గౌరవాత్ ।

తన్న శక్తా నమయితుం స్వప్నేష్యపి నరాధిపాః ॥ 118.40 ॥

తద్ధనుః ప్రాప్య మే పిత్రా వ్యాహృతం సత్యవాదినా ।

సమవాయే నరేన్ద్రాణాం పూర్వమామన్త్ర్య పార్థివాన్ ॥ 118.41 ॥

ఇదం చ ధనురుద్యమ్య సజ్యం యః కురుతే నరః ।

తస్య మే దుహితా భార్యా భవిష్యతి న సంశయః ॥ 118.42 ॥

తచ్చ దృష్ట్వా ధనుశ్రేష్ఠం గౌరవాద్గిరిసన్నిభమ్ ।

అభివాద్య నృపా జగ్ముః అశక్తాస్తస్య తోలనే ॥ 118.43 ॥

సుదీర్ఘస్య తు కాలస్య రాఘవోఽయం మహాద్యుతిః ।

విశ్వామిత్రేణ సహితః యజ్ఞం ద్రష్టుం సమాగతః ।

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా రామస్సత్యపరాక్రమః ॥ 118.44 ॥

విశ్వామిత్రస్తు ధర్మాత్మా మమ పిత్రా సుపూజితః ।

ప్రోవాచ పితరం తత్ర భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ 118.45 ॥

సుతౌ దశరథస్యేమౌ ధనుర్దర్శనకాంక్షిణౌ ।

ధనుర్దర్శయ రామాయ రాజపుత్రాయ దైవికమ్ ॥ 118.46 ॥

ఇత్యుక్తస్తేన విప్రేణ తద్ధనుస్సముపానయత్ ।

నిమేషాన్తరమాత్రేణ తదానమ్య స వీర్యవాన్ ॥ 118.47 ॥

జ్యౌం సమారోప్య ఝటితి పూరయామాస వీర్యవత్ ॥ 118.48 ॥

తేన పూరయతా వేగాత్ మధ్యే భగ్నం ద్విధా ధనుః ।

తస్య శబ్దోఽభవద్బీముః పతితస్యాశనేరివ ॥ 118.49 ॥

తతోఽహం తత్ర రామాయ పిత్రా సత్యాభిసన్ధినా ।

నిశ్చితా దాతుముద్యమ్య జలభాజనముత్తమమ్ ॥ 118.50 ॥

దీయమానాం న తు తదా ప్రతిజగ్రాహ రాఘవః ।

అవిజ్ఞాయ పితుశ్చన్దమ్ అయోధ్యాఽధిపతేః ప్రభోః ॥ 118.51 ॥

తతశ్చృశురమామస్త్ర్య వృద్ధం దశరథం నృపమ్ ।

మమ పిత్రా త్వహం దత్తా రామాయ విదితాత్మనే ॥ 118.52 ॥

మమ చైవానుజా సాధ్వీ ఊర్మిళా ప్రియదర్శనా ।

భార్యాఽర్థే లక్ష్మణస్యాపి దత్తా పిత్రా మమ స్వయమ్ ॥ 118.53 ॥

ఏవం దత్తాఽస్మి రామాయ తదా తస్మిన్ స్వయంవరే ।

అనురక్తాఽస్మి ధర్మేణ పతిం వీర్యవతాం వరమ్ ॥ 118.54 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే అష్టాదశోత్తరశతతమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకోనవింశతీశతతమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

అనసూయా తు ధర్మజ్ఞా శ్రుత్వా తాం మహతీం కథామ్ ।

పర్యష్వజత బాహుభ్యాం శిరస్యాఘ్రూయ మైథిలీమ్ ॥ 119.1 ॥ (2 సార్లు)

వ్యక్తాక్షరపదం చిత్రం భాషితం మధురం త్వయా ।

యథా స్వయంవరం వృత్తం తత్సర్వం హి శ్రుతం మయా ।

రమేఽహం కథయా తే తు దృఢం మధురభాషిణి ॥ 119.2 ॥

రవిరస్తం గతశ్శ్రీమాన్ ఉపోహ్య రజనీం శివామ్ ।

దివసం ప్రతికీర్ణానామ్ ఆహారార్థం పతత్త్రిణామ్ ।

సన్ధ్యాకాలే నిలీనానాం నిద్రార్థం శ్రూయతే ధ్వనిః ॥ 119.3 ॥

ఏతే చాప్యభిషేకార్తా మునయః కలశోద్యతాః ।

సహితా ఉపవర్తన్తే సలిలాఘ్నతవల్కలాః ॥ 119.4 ॥

ఋషీణామగ్నిహోత్రేషు హుతేషు విధిపూర్వకమ్ ।

కపోతాఙ్గారుణో ధూమః దృశ్యతే పవనోద్ధతః ॥ 119.5 ॥

అల్పపూర్ణా హి తరవః ఘనీభూతాస్సమస్తతః ।

విప్రకృష్టేఽపి దేశోఽస్మిన్ న ప్రకాశంతి వై దిశః ॥ 119.6 ॥

రజనీచరసత్త్వాని ప్రచరంతి సమస్తతః ।

తపోవనమ్బుగా హ్యేతే వేదితీర్థేషు శేరతే ॥ 119.7 ॥

సప్రవృద్ధా నిశా సీతే నక్షత్రసమలంకృతా ।

జోత్స్నాప్రావరణశ్చంద్రః దృశ్యతేఽభ్యుదితోఽమ్బరే ॥ 119.8 ॥

గమ్యతామనుజానామి రామస్యానుచరీ భవ ।

కథయన్త్యా హి మధురం త్వయాఽహం పరితోషితా ॥ 119.9 ॥

అలఙ్కూరు చ తావత్త్వం ప్రత్యక్షం మమ మైథిలి ।

ప్రీతిం జనయ మే వత్సే దివ్యాలంకారశోభితా ॥ 119.10 ॥

సా తథా సమలంకృత్య సీతా సురసుతోపమా ।

ప్రణమ్య శిరసా తస్యై రామం త్వభిముఖీ యయౌ ॥ 119.11 ॥

తథా తు భూషితాం సీతాం దదర్శ వదతాం వరః ।

రాఘవః ప్రీతిదానేన తపస్విన్యా జహర్ష చ ॥ 119.12 ॥

న్యవేదయత్తతస్సర్వం సీతా రామాయ మైథిలీ ।

ప్రీతిదానం తపస్విన్యా వసనాభరణస్రజమ్ ॥ 119.13 ॥

ప్రహృష్టస్త్వభవద్రామః లక్ష్మణశ్చ మహారథః ।

మైథిల్యాస్సత్క్రియాం దృష్ట్వా మానుషేషు సుదుర్లభామ్ ॥ 119.14 ॥

తతస్తాం శర్వరీం ప్రీతః పుణ్యాం శశినిభాననః ।

అర్చితస్తాపసైః సిద్ధైః ఉవాస రఘునన్దనః ॥ 119.15 ॥

తతస్తాం రాత్ర్యాం వ్యతీతాయామ్ అభిషిచ్య హుతాగ్నికాన్ ।

ఆప్యచ్ఛేతాం నరవ్యాఘ్రౌ తాపసాన్ వనగోచరాన్ ॥ 119.16 ॥

తావూచుస్తే వనచరాః తాపసా ధర్మచారిణః ।

వనస్య తస్య సంచారం రాక్షసైస్సమభిఘ్నతమ్ ॥ 119.17 ॥

రక్షాంసి పురుషాదాని నానారూపాణి రాఘవ ।

వసన్త్యస్మిన్ మహారణ్యే వ్యాలాశ్చ రుధిరాశనాః ॥ 119.18 ॥

ఉచ్ఛిష్టం వా ప్రమత్తం వా తాపసం ధర్మచారిణమ్ ।
అదస్త్యస్మిన్ మహారణ్యే తాన్నివారయ రాఘవ ॥ 119.19 ॥

ఏష పన్థా మహర్షీణాం ఫలాన్యాహరతాం వనే ।
అనేన తు వనం దుర్గం గన్తుం రాఘవ తే క్షమమ్ ॥ 119.20 ॥

ఇతీవ తైః ప్రాంజలిభిస్తపస్విభిః, ద్విజైః కృతస్వస్త్వయనః పరస్తపః ।
వనం సభార్యః ప్రవివేశ రాఘవః, సలక్ష్మణస్సూర్య ఇవాభ్రమణ్డలమ్ ॥119.21॥(2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకోనవింశతిశతతమస్సర్గః

